
Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

PROTOKOL O POSTUPANJU U SLUČAJU NASILJA U OBITELJI

Sadržaj

UVOD.....	2
I. POSTUPANJA NADLEŽNIH TIJELA.....	5
<u>1.</u> POLICIJA.....	6
<u>2.</u> ZDRAVSTVO.....	7
<u>3.</u> PRAVOSUĐE.....	8
3.1. SUSTAV PODRŠKE ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA.....	9
3.2. PROBACIJSKA SLUŽBA.....	10
<u>4.</u> CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB.....	11
<u>5.</u> ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE.....	12
<u>6.</u> ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA KOJE PROGRAMSKI DJELUJU U CILJU ZAŠTITE ŽRTAVA NASILJA.....	13
<u>7.</u> MEDIJI.....	14
II. OBLICI, NAČIN I SADRŽAJ SURADNJE NADLEŽNIH TIJELA U POSTUPANJU U SLUČAJU NASILJA U OBITELJI	15
III. ZAVRŠNE ODREDBE.....	16

UVOD

Nasilje u obitelji predstavlja kršenje osnovnih ljudskih prava i oblik diskriminacije. To je društveni, obiteljski i osobni problem koji ima duboke zdravstvene, socijalne i druge posljedice na pojedinca, obitelj i zajednicu.

Iz službenih podataka o stanju, kretanju i obilježjima pojave nasilja nad ženama i nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj evidentno je da su najčešće žrtve nasilja osobe ženskog spola različite životne dobi i obiteljskog statusa, a najčešći počinitelji punoljetne osobe muškog spola.

Problem nasilja u obitelji kao društveni problem zahtijeva društveno odgovornu reakciju. Za njegovo učinkovitije rješavanje nužna je čvršća povezanost i sustavni angažman svih uključenih institucija te bolje korištenje zakonskih mogućnosti radi osiguranja pravne sigurnosti.

Osim toga, potrebno je osigurati dostupnost specijaliziranih stručnjaka koji su sustavno educirani za rad sa žrtvama obiteljskog nasilja i počiniteljima nasilja u obitelji te pružanje primjerene stručne pomoći žrtvama radi pripreme za postupke pred nadležnim tijelima kao i u svrhu oporavka.

U borbi protiv nasilja u obitelji važno je osigurati pružanje profesionalne pomoći obiteljima koje su u krizi i koje imaju poteškoće vezane uz nasilničko ponašanje člana obitelji. Također, važna je senzibilizacija javnosti i međusobno usklađeno djelovanje nadležnih tijela, ustanova i organizacija koje sudjeluju u otkrivanju i suzbijanju nasilja, pružanju cjelovite pomoći i zaštite žrtvama nasilja u obitelji te psihosocijalnog tretmana počiniteljima nasilja. Naglasak treba biti na preuzimanju odgovornosti i suočavanju s vlastitim ponašanjem počinitelja te promjeni njegovog ponašanja kao i osnaživanje žrtve za donošenje odluka koja pridonosi njenoj sigurnosti i sigurnosti članova njezine obitelji i suradnju s nadležnim tijelima.

Prvi Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji Vlada Republike Hrvatske usvojila je 15. rujna 2005. godine te njegove izmjene i dopune 7. rujna 2006. godine. Protokol se temeljio na tada važećim međunarodnim dokumentima, nacionalnim zakonskim i podzakonskim aktima te na sadržaju i obvezama propisanim Nacionalnom strategijom zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2005. do 2007. godine. Budući da Protokol u svojim završnim odredbama sadrži obvezu ažuriranja teksta sukladno izmjenama odnosno dopunama relevantnih propisa, to je isti trebalo uskladiti s aktualnim međunarodnim i nacionalnim propisima. Mjerom 7. spomenute važeće Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022., predviđeno je donošenja izmjena i dopuna Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, sukladno novim zakonskim propisima.

Normativni okvir za donošenje ovog Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji čine međunarodno obvezujući i nacionalni dokumenti koji uređuju područje zaštite od nasilja u obitelji. Republika Hrvatska je stranka ili potpisnica brojnih međunarodnih pravnih dokumenata Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe iz područja zaštite žrtava nasilja, koji zajedno s nacionalnim zakonodavstvom te strateškim dokumentima čine pravni okvir usmjeren zaštiti žrtava nasilja u obitelji i nasilja nad ženama. Od međunarodnih pravnih dokumenata kojima se propisuje potreba zaštite žena od nasilja i zaštita od nasilja u obitelji

treba istaknuti Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe, Konvenciju Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), Konvenciju o pravima djeteta, Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom, Konvenciju Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, Opću preporuku br. 19. iz 1992. godine Odbora Ujedinjenih naroda za uklanjanje diskriminacije žena, Deklaraciju Ujedinjenih naroda o uklanjanju nasilja nad ženama iz 1993. godine, Preporuku Rec (2002)5 Odbora ministara Europe, Pekinšku platformu iz 1995. godine te Rezoluciju o uklanjanju nasilja nad ženama donesenu na 57. zasjedanju Komisije za ljudska prava.

Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (tzv. Istanbulska konvencija) iz 2011. godine koja je u odnosu na Republiku Hrvatsku stupila na snagu 1. listopada 2018. godine predstavlja prvi pravno obvezujući međunarodni instrument koji služi kao pravni okvir za zaštitu žena od svih oblika nasilja. Konvencijom je posebno naglašen problem nasilja nad ženama i rodno uvjetovanog nasilja nad ženama. Stoga je nužno unaprijediti zaštitu žena i prevenirati svaki oblik nasilja prema ženama i nasilja u obitelji te promicati punu ravnopravnost žena i muškaraca.

Postupanje u slučaju nasilja u obitelji temelji se i na brojnim nacionalnim zakonima i podzakonskim aktima te na sadržaju i obvezama propisanim Nacionalnom strategijom zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine koju je donijela Vlada Republike Hrvatske dana 22. rujna 2017. godine.

Problematika nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj regulirana je kaznenim i prekršajnim zakonodavstvom. Pitanje nasilja u obitelji kaznenopravno je regulirano materijalnim odredbama Kaznenog zakona (Narodne novine, broj 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18) i procesnim odredbama Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine, broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17), a prekršajno-pravno materijalnim odredbama Zakona o zaštiti nasilja u obitelji (Narodne novine, broj 70/17) uz supsidijarnu primjenu Prekršajnog zakona (Narodne novine, broj: 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18), Zakona o kaznenom postupku i Zakona o sudovima za mladež (Narodne novine, broj 84/11, 143/12, 148/13, 56/15).

Osim navedenih, zakonodavni okvir za postupanje u slučaju nasilja u obitelji predstavljaju i drugi zakoni, primjerice Zakon o socijalnoj skrbi (Narodne novine, broj 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17, 130/17), Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 103/15), Zakon o policijskim poslovima i ovlastima (Narodne novine, broj 76/09, 92/14), Zakon o zaštiti svjedoka (Narodne novine, broj 163/03, 18/11, 73/17), Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela (Narodne novine, broj 80/08, 27/11), Zakon o suzbijanju diskriminacije (Narodne novine, broj 85/08, 112/12) i Zakon o ravnopravnosti spolova (Narodne novine, broj 82/08, 69/17) te Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola (Narodne novine, broj 92/14)

Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji (u daljnjem tekstu: Zakon) osobito se naglašava obveza prijavljivanja nasilja u obitelji tako što su zdravstvene ustanove odnosno privatni zdravstveni radnici koji imaju sklopljen ugovor o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja, djelatnici u ustanovama socijalne skrbi, osobe zaposlene u odgojno-obrazovnim ustanovama, stručni radnici zaposleni u vjerskim

ustanovama, humanitarnim organizacijama ili organizacijama civilnog društva te sve druge stručne osobe koje u svom radu dolaze u kontakt sa žrtvama nasilja u obitelji dužni prijaviti policiji ili državnom odvjetništvu počinjenje nasilja u obitelji za koje su saznali u obavljanju svojih poslova. Osobe koje ne postupaju u skladu sa zadanim obvezama čine prekršaj.

Zakon propisuje da je nasilje u obitelji:

1. tjelesno nasilje
2. tjelesno kažnjavanje ili drugi način ponižavajućeg postupanja prema djeci
3. psihičko nasilje koje je kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost
4. spolno uznemiravanje
5. ekonomsko nasilje kao zabrana ili onemogućavanje korištenja zajedničke ili osobne imovine, raspolaganja osobnim prihodima ili imovine stečene osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i za skrb o djeci i
6. zanemarivanje potreba osobe s invaliditetom ili osobe starije životne dobi koje dovodi do njezine uznemirenosti ili vrijeđa njezino dostojanstvo i time joj nanosi tjelesne ili duševne patnje

Zakon se primjenjuje na sljedeće osobe:

- bračni drug, izvanbračni drug, životni partner, neformalni životni partner, njihova zajednička djeca te djeca svakog od njih, srodnici po krvi u ravnoj lozi, srodnici u pobočnoj lozi zaključno do trećeg stupnja, srodnici po tazbini u bračnoj i izvanbračnoj zajednici do zaključno drugog stupnja, posvojitelj i posvojenik,
- bivši bračni drug, bivši izvanbračni drug, bivši životni partner, bivši neformalni životni partner, osobe koje imaju zajedničko dijete te osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu.

Osobe koje uživaju posebnu zaštitu temeljem navedenog Zakona su žene, djeca, osobe s invaliditetom i osobe starije životne dobi. Poseban problem nasilja u obitelji predstavlja nasilje nad djecom budući da je nasilje u obitelji nad odraslima i među partnerima teško odvojivo od nasilja nad djecom. Djeca su žrtve nasilja u obitelji bilo da su izravno izložena bilo kojem obliku nasilničkog ponašanja bilo da svjedoče nasilju između odraslih članova obitelji. Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji definira način postupanja i suradnje nadležnih tijela, ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi pojedinih aktivnosti radi prevencije i sprječavanja nasilja, zaštite žrtve i kažnjavanje počinitelja nasilja.

Državna tijela obuhvaćena ovim Protokolom dužna su odmah poduzeti mjere potrebne za osiguranje ustroja, organiziranosti, opremljenosti i dovoljnog broja specijaliziranih stručnjaka koji se u njihovom djelokrugu bave problematikom nasilja u obitelji, uz dostatno osiguranje sredstava u Državnom proračunu od strane resornih ministarstava.

Riječi i pojmovi koji imaju rodno značenje bez obzira jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu odnose se jednako na muški i ženski rod.

Svrha Protokola

Svrha Protokola je osiguranje pravovremene i učinkovite provedbe postojećih propisa o zaštiti žrtve nasilja u obitelji sukladno ovlastima nadležnih tijela, unaprijeđenje suradnje i dugoročno utjecanje na smanjenje nasilničkog ponašanja. Sprečavanje nasilja u obitelji i zaštitu žrtve nije moguće provesti bez međusobne suradnje i povezanosti nadležnih tijela koja se bave zaštitom žrtava nasilja. Postupke u vezi s nasiljem u obitelji treba provoditi žurno, bez odgode, uvažavajući prava svih žrtava.

I. POSTUPANJA NADLEŽNIH TIJELA

Za postupanje u slučaju nasilja u obitelji nadležni su policija, zdravstvo, pravosuđe, centar za socijalnu skrb, odgojno-obrazovne ustanove te organizacije civilnog društva koje programski djeluju u cilju zaštite žrtava nasilja.

Mediji imaju značajnu ulogu u formiranju stavova javnosti o događajima vezanim za nasilje u obitelji te promicanju svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca.

Opća načela u radu nadležnih tijela

Svi stručnjaci koji rade na poslovima zaštite i podrške žrtvama nasilja u obitelji trebaju se pridržavati sljedećih načela:

1. obveza žurnog postupanja svih tijela koja postupaju povodom nasilja u obitelji;
2. individualni pristup žrtvi nasilja u obitelji i primjena propisa o zaštiti osobnih podataka;
3. prema žrtvama nasilja postupati na posebno obziran, nepristran i stručan način poštujući njihovo dostojanstvo, a posebno prema ženama, djeci, osobama s invaliditetom i osobama starije životne dobi kao žrtvama nasilja u obitelji;
4. sva tijela su u postupanju dužna štititi najbolji interes djeteta sukladno odredbama Konvencije o pravima djeteta i Europske konvencije o ostvarivanju dječjih prava;
5. sva tijela su u postupku dužna štititi interes žena izloženih rodno utemeljenom nasilju i nasilju u obitelji sukladno Konvenciji o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i preporukama Odbora UN-a zaduženog za praćenje primjene ove Konvencije, Konvenciji Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te mehanizam nadzora po Konvenciji Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, odnosno preporuke Skupine stručnih osoba za djelovanje protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (GREVIO) i ostalih međunarodnih dokumenata;
6. sva tijela su u postupanju dužna poštivati odredbe Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u slučaju kada je žrtva nasilja osoba s invaliditetom;
7. za sprečavanje nasilja u obitelji i međugeneracijskog prijenosa nasilja izuzetno je važno prepoznavanje rizičnih čimbenika za razvoj nasilničkog ponašanja i pravovremene intervencije u obitelji;
8. u slučaju nasilja u obitelji primjenjivati pro aktivan pristup odnosno postupati po službenoj dužnosti, a ne samo temeljem zaprimljene prijave, posebno u slučaju saznanja o

postojanju ozbiljne i neposredne opasnosti za život i sigurnost žrtve ili drugih članova obitelji;

9. obvezno savjetovanje žrtve na način na koji to može razumjeti o njenim zakonskim pravima, osobito o pravima djeteta;

10. za nasilno ponašanje odgovoran je isključivo počinitelj nasilja;

11. obvezna je međuresorna suradnja i razmjena informacija pisanim putem te razvijanje novih oblika suradnje u borbi protiv nasilja u obitelji;

12. kontinuirano djelovanje svih nadležnih tijela s ciljem prevencije nasilja, podizanja javne svijesti o nenasilnom rješavanju sukoba te promoviranja pozitivnih obiteljskih odnosa;

13. prepoznavanje rizika za ponavljanje nasilja (recidivizam) u obitelji i djelovanje prema onim pojedincima kod kojih se već očitivalo nasilno ponašanje s posebnim naglaskom na procjenu sigurnosti žrtve i poduzimanje adekvatnih mjera u odnosu na počinitelja;

14. počinitelja nasilja potrebno je upoznati s mogućnostima uključivanja u psihosocijalni tretman bez prejudiciranja njegove kaznene/prekršajne odgovornosti s ciljem pomoći u promjeni njegovog ponašanja;

15. kontinuirano usvajanje novih znanja i vještina radi povećanja stručnih kompetencija osoba koje rade na poslovima vezanim za nasilje u obitelji;

16. kontinuirano djelovanje svih nadležnih tijela s ciljem prevencije nasilja, podizanja javne svijesti o nenasilnom rješavanju sukoba te promoviranja pozitivnih obiteljskih odnosa i ravnopravnosti spolova;

17. vođenje dokumentacije i evidencija o slučajevima nasilja u obitelji.

1. POLICIJA

Cilj postupanja policije je pružanje odgovarajuće zaštite i potpore žrtvi, učinkovito otkrivanje počinitelja, prikupljanje dokaza i procesuiranje počinitelja.

Nakon zaprimanja zahtjeva (dojave) za pružanjem pomoći odnosno dobivanja saznanja o nasilju u obitelji policija je dužna:

1. žurno doći na mjesto događaja i pružiti potrebnu intervenciju;

2. primjenom policijskih ovlasti prekinuti nasilnički čin odnosno spriječiti počinitelja nasilja u daljnjem nasilnom ponašanju i poduzeti mjere i radnje s ciljem trenutne zaštite žrtve (žrtava) od daljnjeg nasilja;

3. pribaviti podatke i prikupiti obavijesti na način kojim će se osobi, za koju je prijavljeno ili se pretpostavlja da je žrtva nasilja omogućiti da policijskom službeniku neometano i bez straha odnosno u odvojenim prostorijama i bez nazočnosti počinitelja nasilja, priopći sve obavijesti relevantne za utvrđivanje počinjenog nasilja;

4. prema potrebi ili na zahtjev žrtve pozivom službe hitne medicinske pomoći ili na drugi način omogućiti žrtvi neodgodivo pružanje medicinske pomoći;

5. provoditi procjenu rizika te usmeno i pismeno obavještavati žrtvu o njenim pravima i pružiti joj podatke odjela za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima i Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja – 116 006 (Udruga za podršku žrtvama

i svjedocima) kao i kontakt podatke tijela državne uprave i organizacija civilnog društva koje se na području pojedine policijske uprave bave podrškom i zaštitom žrtava;

6. provoditi pojedinačnu procjenu žrtve u koju svrhu mogu pribaviti potrebne podatke od centra za socijalnu skrb i drugih tijela, organizacija i ustanova koje pružaju pomoć i podršku žrtvama kaznenih djela, a posebno odjela za podršku žrtvama i svjedocima;

7. razmotriti preporuke tijela, ustanova i organizacija civilnog društva koje pružaju pomoć i podršku žrtvama o potrebi određivanja mjera za zaštitu žrtve;

8. postupkom kriminalističkog istraživanja objektivno i cjelovito ispitati sve činjenice vezane za događaj nasilja tako što utvrđuju njegove uzroke, povod, kontinuitet i posljedice u svezi čega fiksiraju tragove i pribavljaju dokaze o počinjenoj kažnjivoj radnji;

9. poduzimati mjere traganja s ciljem pronalaska počinitelja nasilja u obitelji u slučajevima kada on nije dostupan na mjestu događaja;

10. ukoliko je nasilju nazočno dijete s kojim je potrebno razgovarati ili ga je kao žrtvu nasilja svrhovito žurno izdvojiti i zbrinuti, policijski službenici će zatražiti dolazak i intervenciju stručnog radnika nadležnog centra za socijalnu skrb;

11. ako je žrtva nasilja u obitelji dijete ili je dijete svjedočilo nasilnim događajima kriminalističko istraživanje će se nastaviti u cilju utvrđivanja kaznenih djela iz područja kaznenopravne zaštite djece. Sukladno zakonskim odredbama ova postupanja provode policijski službenici za mladež;

12. oduzeti oružje počinitelju nasilja koje posjeduje legalno ili ilegalno;

13. udaljiti počinitelja nasilja iz obitelji kada za to postoje zakonski uvjeti;

14. po dovršetku kriminalističkog istraživanja podnijeti odgovarajuću prijavu (optužni prijedlog ili kaznenu prijavu odnosno posebno izvješće) nadležnom pravosudnom tijelu;

15. predlagati sudu izricanje odgovarajućih zaštitnih mjera, odnosno mjera opreza prema počinitelju nasilja odnosno izrečene mjere provoditi u skladu s propisima;

16. privesti počinitelja nasilja suda ili pritvorskom nadzorniku, kada su ispunjeni zakonski uvjeti, a o njegovom eventualnom puštanju na slobodu odmah obavijestiti žrtvu;

17. žurno dostaviti izvješće o postupanju nadležnom centru za socijalnu skrb;

18. na zahtjev stručnih radnika centra za socijalnu skrb, u situacijama visokog rizika, dužna je pružiti pomoć pri smještaju u sklonište za žrtve obiteljskog nasilja.

2. ZDRAVSTVO

Cilj postupanja zdravstvenih radnika je pružanje žurne i sveobuhvatne zdravstvene skrbi žrtvi radi očuvanja tjelesnog i psihičkog zdravlja u skladu s ovlastima propisanim zakonima u području zdravstva.

1. U slučaju sumnje da je ozljeda ili zdravstveno stanje posljedica nasilja u obitelji, zdravstveni je radnik dužan posebno obzirno razgovarati s osobom te je navesti da mu se kao zdravstvenom radniku povjeri o postojanju nasilja u obitelji i saznati što više okolnosti u vezi s povredom ili zdravstvenim stanjem.

2. U slučaju saznanja o počinjenom nasilju u obitelji zdravstveni radnici dužni su:

- 2.1. prijaviti sumnju na nasilje za koju su saznali u obavljanju svog posla policiji ili državnom odvjetništvu, te nadležnom centru za socijalnu skrb radi poduzimanja mjera za zaštitu djeteta, osobe s invaliditetom ili osobe starije životne dobi;
- 2.2. utvrditi uzroke i način nastanka ozljeda te obaviti sveobuhvatan zdravstveni pregled;
- 2.3. uputiti žrtvu na daljnju obradu ovisno o potrebama, upoznati je s njenim pravima i uputiti na druge nadležne službe;
- 2.4. kada su tjelesne ozljede nanesene od člana obitelji, zdravstveni radnici koji zdravstvenu zaštitu pružaju u mreži javne zdravstvene službe, dužni su postupati u skladu sa obvezama iz ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja sklopljenog sa Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, a koje se odnose na obavještanje regionalnog ureda odnosno područne službe Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje nadležnog prema mjestu prebivališta odnosno boravišta osigurane osobe putem obrasca pod nazivom „Prijava ozljede/bolesti“ (dostupan na službenim stranicama Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u rubrici „Tiskanice“.
- 2.5. na traženje državnog odvjetništva, policije, suda ili centra za socijalnu skrb, zdravstvene su ustanove dužne dostaviti dokumentaciju koja je od značaja za razjašnjavanje i dokazivanje kažnjive stvari ali i donošenje odluka u postupcima obiteljskopravne zaštite;
- 2.6. ukoliko je žrtva nasilja u obitelji osoba s duševnim smetnjama ili osoba liječena od alkoholizma i drugih ovisnosti, po potrebi je uputiti na liječenje i o tome obavijestiti centar za socijalnu skrb i policiju;
- 2.7. ukoliko je počinitelj nasilja u obitelji osoba s duševnim smetnjama ili osoba liječena od alkoholizma i drugih ovisnosti, po potrebi ga uputiti na liječenje i o tome obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb i/ili policiju, a prije njenog puštanja zdravstveni djelatnici o tome moraju obavijestiti policiju, nadležni centar za socijalnu skrb i žrtvu ako raspolažu podacima o žrtvi i njenoj adresi u najkraćem mogućem roku.

3. PRAVOSUĐE

Uloga pravosudnih tijela je učinkovito korištenje zakonskih mogućnosti radi zaštite žrtve i omogućavanje sudske zaštite njihovih prava.

U predmetima vezanim uz nasilje u obitelji pravosudna tijela (sudovi i/ili državno odvjetništvo) dužna su:

1. pristupiti pažljivoj obradi kaznenog/prekršajnog predmeta i korištenju zakonskih mogućnosti za zaštitu žrtve i drugih članova obitelji;
2. omogućiti sudske zaštite žrtvi nasilja u obitelji, a osobito djetetu;
3. upoznati žrtvu s njenim pravima u kaznenom i prekršajnom postupku;
4. uputiti žrtvu na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć i potporu, na nadležne odjele za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima kao i organizacije civilnog društva i Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja – 116 006 (Udruga za podršku žrtvama i svjedocima);
5. provesti pojedinačnu procjenu žrtve i sukladno zaključku primijeniti posebne mjere

zaštite prema žrtvi, a osobito prema djetetu kada se primjena posebnih mjera zaštite očekuje;

6. u svrhu provođenja pojedinačne procjene, prema potrebi pribaviti potrebne podatke od centra za socijalnu skrb, drugih tijela, organizacija i ustanova koje pružaju pomoć i podršku žrtvama kaznenih djela, a posebno od odjela za podršku žrtvama i svjedocima;

7. prilikom provedbe pojedinačne procjene žrtve razmotriti preporuke tijela, organizacija i ustanova kao i organizacija civilnog društva koje pružaju pomoć i podršku žrtvama o potrebi određivanja mjera zaštite žrtve;

8. osigurati stručnu pomoć i podršku djetetu žrtvi nasilja u obitelji putem stručnih suradnika izvanpravne struke;

9. poštivati prava žrtve u svim stadijima postupka;

10. u postupcima vezanim uz zaštitu prava i interesa djece, obavijestiti centar za socijalnu skrb i policiju o pokretanju prekršajnog odnosno kaznenog postupka i pravomoćnim odlukama donesenim u tim postupcima;

11. osigurati organizaciju rada općinskih sudova koji postupaju u prekršajnim predmetima na način da mogu provoditi nadležne postupke i u dane vikenda i blagdana;

12. zbog počinjenog nasilja u obitelji suci općinskih sudova koji postupaju u prekršajnim predmetima, državni odvjetnici i suci istrage osigurati će prihvati dovedenog okrivljenika odnosno osumnjičenika radi određivanja zadržavanja u prekršajnom odnosno određivanja pritvora ili istražnog zatvora u kaznenom postupku te ispitati dovedenu osobu i odlučiti o načinu vođenja daljnjeg postupka;

13. obavijestiti žrtvu nasilja u obitelji, na njezin zahtjev, o poduzetim radnjama povodom prijave i ishodu postupka i dostaviti joj presliku pravomoćne odluke suda;

14. sudovi će osigurati zaštitu žrtve pri dolasku na sud i unutar suda, omogućavanjem davanja iskaza odvojeno od počinitelja te fizičkom zaštitom žrtve u suradnji s policijom;

15. na zahtjev žrtve sud koji je odlučio o puštanju počinitelja na slobodu, o svojoj odluci dužan je bez nepotrebne odgode obavijestiti žrtvu ukoliko se radi o punoljetnoj žrtvi i centar za socijalnu skrb odnosno po službenoj dužnosti ukoliko je žrtva nasilja u obitelji djeteta, osoba s invaliditetom ili osoba starije životne dobi.

3.1. SUSTAV PODRŠKE ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA

Cilj postupanja sustava podrške žrtvama i svjedocima Službe za podršku žrtvama i svjedocima Ministarstva pravosuđa i Odjela za podršku žrtvama i svjedocima pri Županijskim sudovima je omogućiti žrtvi ili svjedoku tijekom kaznenog ili prekršajnog postupka i nakon njega pružanje odgovarajuće podrške i pomoći u svrhu izbjegavanja dodatnih trauma, radi osnaživanja, rehabilitacije i uspostave narušenih prava.

Služba za podršku žrtvama i svjedocima

Služba za podršku žrtvama i svjedocima dužna je:

1. pružiti podršku žrtvama i svjedocima pozvanim radi svjedočenja na sudove putem međunarodne pravne pomoći;
2. informirati žrtve o uvjetnom i redovnom otpustu zatvorenika s izdržavanja kazne zatvora a prema potrebi i centar za socijalnu skrb u slučaju kada su žrtve djeca, osobe s invaliditetom, osobe starije životne dobi, osobe lišene poslovne sposobnosti;
3. izraditi izvješća o reakciji žrtve i obitelji žrtve na mogućnost odobravanja izvankaznioničkih pogodnosti;
4. uputiti žrtve na mogućnost ostvarivanju prava na novčanu naknadu žrtvama kaznenih djela;
5. obavijestiti voditelja nadležnog županijskog tima za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji o potrebi koordinirane podrške i pomoći žrtvi nasilja u obitelji;
6. uputiti žrtve na organizacije civilnog društva, Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja 116 006 i druge institucije koje pružaju psihosocijalnu i pravnu pomoć;

Odjel za podršku žrtvama i svjedocima

Odjel za podršku žrtvama i svjedocima dužan je:

1. pružiti podršku i opće procesne informacije o pravima žrtava i svjedoka u prethodnom, kaznenom i prekršajnom postupku u skladu s odredbama posebnih propisa, neposrednim kontaktom, u prostorijama suda, telefonom ili pisanim putem;
2. pružiti pomoć u snalaženju u zgradi suda, upućivati na specijalizirane institucije ovisno o potrebama žrtava, svjedoka i osoba u njihovoj pratnji (članova obitelji, skrbnika);
3. dostavljati potrebne podatke o žrtvi na zahtjev tijela koje provode pojedinačnu procjenu (policijskih službenika, državnih odvjetnika i sudaca);
4. dostavljati preporuke tijelima nadležnim za provođenje pojedinačne procjene potreba žrtve ukoliko su takve preporuke izrađene na temelju rada sa žrtvom;
5. obavijestiti centar za socijalnu skrb o mogućoj povredi osobnih i imovinskih prava djeteta, osobe s invaliditetom, osobe starije životne dobi.

3.2. PROBACIJSKA SLUŽBA

Cilj postupanja Probacijske službe pri Ministarstvu pravosuđa je provođenje probacijskog nadzora nad počiniteljima kaznenih djela vezanih uz nasilje u obitelji i savjetodavni rad s počiniteljem nasilja s ciljem smanjenja rizika od ponavljanja kaznenog djela.

Probacijska služba dužna je:

1. u postupcima probacijskog nadzora prema osobi uključenoj u probaciji zbog

počinjenog kaznenog djela iz područja nasilja u obitelji utvrditi sve kriminogene rizike i tretmanske potrebe;

2. Izraditi Pojedinačni program postupanja i definirati način provođenja probacijskog nadzora, pri čemu se naglasak treba staviti na provođenje korektivnih i preventivnih mjera za sprečavanje daljnjeg nasilničkog ponašanja osobe uključene u probaciju;

3. posebnu pažnju obratiti izvršavanju sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana, kao probacijskog poslu koji se provodi u probacijsko uredu ili kod ovlaštenih pravnih odnosno fizičkih osoba;

4. redovito pratiti realizaciju ciljeva iz Programa te redovito izvještavati nadležno tijelo (sud ili državnog odvjetnika) o tijeku provođenja probacijskog nadzora, a naročito u slučaju saznanja o kršenju izrečene kazneno-pravne sankcije ili saznanja o ponovnom počinjenju kaznenog djela;

5. obavijestiti centar za socijalnu skrb o mogućoj povredi osobnih i imovinskih prava djeteta, osobe s invaliditetom, osobe starije životne dobi;

6. ostvarivati suradnju s drugim dionicima ovog Protokola, posebice s policijom i centrima za socijalnu skrb.

4. CENTAR ZA SOCIJALNU SKRB

Cilj postupanja centra za socijalnu skrb je poduzimanje mjera i radnji kao i pružanje potpore u skladu s propisanim ovlastima radi sveobuhvatne zaštite žrtve i članova obitelji, posebice djece, osoba s invaliditetom, osoba starije životne dobi kao posebno ranjivih skupina kroz integrirani pristup u radu s počiniteljem nasilja i žrtvom.

U slučaju sumnje ili saznanja o nasilju u obitelji centar za socijalnu skrb dužan je:

1. žurno i bez odgode izvršiti prijavu policiji te dostaviti sve obavijesti o slučaju;
2. žurno uspostaviti kontakt sa žrtvom pozivom u centar za socijalnu skrb ili izvidom na teren i poduzeti mjere za zaustavljanje nasilja i zaštitu sigurnosti žrtve neovisno o njenom prebivalištu;
3. po potrebi osigurati žrtvi pružanje odgovarajuće zdravstvene zaštite;
4. upoznati žrtvu s njenim pravima, informirati je o oblicima i mogućnostima zaštite, postupanju institucija u slučaju nasilja u obitelji, njenoj ulozi i obvezama u postupku s naglaskom na zaštitu djece;
5. izraditi Plan sigurnosti zajedno sa žrtvom;
6. obavezno ponuditi i prema potrebi osigurati žrtvi i njenoj djeci siguran smještaj, a u neodgovidim slučajevima, radi uklanjanja neposredne opasnosti za život, zdravlje ili sigurnost žrtve, donijeti usmeno rješenje o priznavanju prava na uslugu privremenog smještaja i narediti izvršenje rješenja bez odgode;
7. izvršiti početnu procjenu potreba i ovisno o istoj pružiti žrtvi psihološku, pravnu i/ili novčanu pomoć;
8. uputiti žrtvu i pomoći joj u ostvarivanju prava na besplatnu pravnu pomoć;
9. u slučaju nasilja nad djetetom ili nasilja kojem je svjedočilo dijete, stručni tim je dužan

bez odgode stupiti u kontakt s djetetom i obitelji i napraviti specifičnu procjenu ugroženosti/sigurnosti djeteta primjenjujući odgovarajuće instrumente socijalnog rada te pribaviti podatke i mišljenja drugih tijela i u skladu s navedenim te donijeti zaključak o potrebi poduzimanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta;

10. u slučaju procjene da su interesi roditelja/skrbnika u suprotnosti s interesima djeteta, centar za socijalnu skrb će imenovati djetetu posebnog skrbnika radi zaštite njegovih prava i interesa u postupku za koji je imenovan;

11. obaviti razgovor s počiniteljem nasilja, upozoriti ga na vlastitu odgovornost i posljedice nasilnog ponašanja, procijeniti njegove potrebe, informirati ga o pravima i mogućnostima zaštite, ponuditi mu i prema potrebi osigurati odgovarajuću stručnu pomoć i podršku u cilju promjene vlastitog ponašanja; dostaviti potrebne podatke o počinitelju nasilja na zahtjev tijela koje provodi zaštitnu ili sigurnosnu mjeru psihosocijalnog tretmana;

12. voditi slučaj u skladu s individualnim planom te osigurati odgovarajuće resurse za zaštitu i tretman žrtve i počinitelja, koordinirati postupkom, pratiti učinke, preispitati plan i evaluirati slučaj;

13. uputiti prijedlog sudu za izricanje zaštitnih mjera prema počinitelju nasilja;

14. radi zaštite dobrobiti djeteta žrtve nasilja u obitelji uputiti prijedlog sudu za donošenje odgovarajuće mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta;

15. uputiti žrtvu na relevantne institucije, organizacije civilnog društva kao i nadležne odjele za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima i Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja -116 006;

16. dostavljati potrebne podatke o žrtvi na zahtjev tijela koje provode pojedinačnu procjenu (policijskih službenika, državnih odvjetnika i sudaca);

17. dostavljati preporuke tijelima nadležnim za provođenje pojedinačne procjene potreba žrtve ukoliko su takve preporuke izrađene na temelju rada sa žrtvom.

5. ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE

Cilj postupanja odgojno-obrazovnih ustanova je poduzimanje mjera radi prepoznavanja i prijavljivanja nasilja te pružanja zaštite djetetu žrtvi nasilja u obitelji.

1. U slučaju saznanja ili sumnje o počinjenom nasilju nad djetetom odnosno o svjedočenju djeteta nasilju u obitelji odgojno-obrazovni radnici dužni su:

1.1. odmah o tome izvijestiti ravnatelja ili stručnog suradnika odgojno-obrazovne ustanove;

1.2. žurno i bez odgode prijaviti sumnju na nasilje policiji i nadležnom centru za socijalnu skrb radi poduzimanja mjera za zaštitu djeteta;

1.3. osigurati sigurnost djeteta do dolaska drugog roditelja ili osobe od povjerenja ili centra za socijalnu skrb;

1.4. o poduzetim aktivnostima, razgovorima, izjavama i svojim opažanjima izraditi službenu bilješku koju će na zahtjev dostaviti drugim tijelima;

1.5. pružiti pomoć djetetu u skladu sa svojim kompetencijama, po potrebi osigurati pružanje zdravstvene zaštite;

1.6. nadležnim tijelima i ustanovama dati sve relevantne informacije o sumnji na nasilje u obitelji, ponašanju djeteta u odgojno-obrazovnoj ustanovi, suradnji roditelja s dječjim vrtićem, školom, učeničkim domom;

2. U svrhu prevencije svih oblika nasilničkog ponašanja i prepoznavanju nasilja nad djecom, odgojno-obrazovne ustanove dužne su:

2.1. upoznati odgojno-obrazovne radnike s odredbama propisa vezanih uz prava djece i obvezi prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima;

2.2. poučiti učenike o njihovim pravima i načinu postupanja u slučaju povrede tih prava, a osobito u slučajevima nasilničkog ponašanja;

2.3. provoditi programe kojima se promiče zaštita prava, sigurnosti i zdravlja djeteta te programe o neprihvatljivosti nasilja, nenasilnom rješavanju sukoba i postupanju u slučaju pojave nasilja u obitelji;

2.4. provoditi preventivne programe usmjerene prevenciji svih oblika neprihvatljivog i nasilnog ponašanja u sklopu redovite nastave, sata razrednika, školskih ili razrednih projekata, predavanja i drugih aktivnosti koje organizira školska ustanova;

2.5. provoditi programe razvoja socijalizacijskih vještina djece i mladih, posebno komunikacijskih vještina i nenasilnog rješavanja sukoba među djecom i mladima s naglaskom na mijenjanje stereotipnih uvjerenja koja pridonose nasilnom ponašanju kao prevencije pojave nasilja u odrasloj dobi;

2.6. provoditi kontinuirano stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih radnika s ciljem prepoznavanja nasilja u obitelji i odgovarajućeg postupanja;

2.7. organizirati dodatne edukacije za odgojno-obrazovnih radnike, učenike i roditelje s ciljem pravovremenog prepoznavanja nasilja u obitelji. Edukacije učenika i roditelja mogu se provoditi na razini razrednog odjela/odgojno-obrazovne skupine ili cijele ustanove u suradnji s nadležnim institucijama, i/ili lokalnom zajednicom i udrugama koje imaju suglasnost ministarstva nadležnog za obrazovanje;

2.8. prema učenicima za koje se sumnja ili za koje je dokazano da su žrtve ili svjedoci nasilja u obitelji provoditi diskrecijske personalizirane programe/aktivnosti u suradnji s centrima za socijalnu skrb, policijom i zdravstvenim ustanovama koje vode brigu o mentalnom zdravlju djece.

6. ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA KOJE PROGRAMSKI DJELUJU U CILJU ZAŠTITE ŽRTAVA NASILJA

Cilj postupanja organizacija civilnog društva koje programski djeluju u cilju zaštite žrtava nasilja je pružanje savjetodavne i druge pomoći žrtvama, osiguranje sigurnog smještaja/skloništa žrtvi i njenoj djeci, pružanje usluga psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji te informiranje žrtava o njihovim pravima.

Uloga i značaj organizacija civilnog društva je:

1. surađivati s policijom, centrom za socijalnu skrb i drugim pravosudnim tijelima;
2. osigurati sigurni smještaj/sklonište žrtvama i njihovoj djeci (organizacije civilnog društva koje pružaju uslugu smještaja);
3. pružati savjetovanje, pravnu i psihosocijalnu pomoć žrtvama;
4. pružati usluge psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji;
5. prijaviti policiji ili državnom odvjetništvu počinjenje nasilja u obitelji za koje su saznali u obavljanju svojih poslova uz suglasnost žrtve, osim u slučaju nasilja nad djecom ili nasilja kojem su svjedočila djeca;
6. po potrebi surađivati s drugim organizacijama koje pružaju usluge savjetovanja, podrške i smještaja žrtvama i organizacijama koje pružaju uslugu psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji;
7. surađivati sa županijskim timovima za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji;
8. dostavljati potrebne podatke o žrtvi na zahtjev tijela koje provode pojedinačnu procjenu (policijskih službenika, državnih odvjetnika i sudaca);
9. obavijestiti centar za socijalnu skrb o mogućoj povredi osobnih i imovinskih prava djeteta, osobe s invaliditetom, osobe starije životne dobi;
10. dostavljati preporuke tijelima nadležnim za provođenje pojedinačne procjene potreba žrtve ukoliko su takve preporuke izrađene na temelju rada sa žrtvom.

7. MEDIJI

Cilj medijskog praćenja problematike nasilja u obitelji je senzibilizacija javnosti za prava i potrebe žrtava te podizanje svijesti javnosti o neprihvatljivosti nasilničkog ponašanja.

Dosadašnja iskustva o medijskom praćenju problematike nasilja u obitelji ukazuju na potrebu sustavnijeg pristupa medija zaštiti identiteta svih žrtava nasilja poštujući njihovo pravo na privatnost i zaštitu integriteta.

Primjerenim načinom izvještavanja o slučajevima nasilja nad ženama i nasilja u obitelji mediji mogu imati važnu ulogu u sprječavanju budućih događaja nasilja u obitelji.

U slučaju izvještavanja o događajima nasilja nad ženama i nasilja u obitelji uloga i značaj medija je:

1. izvještavati o događajima nasilja sa senzibilitetom za žrtve bez senzacionalističkih objava i s posebnim senzibilitetom za žene, djecu, osobe s invaliditetom i osobe starije životne dobi kao žrtve nasilja u obitelji koje uživaju posebnu zaštitu;
2. kod izvještavanja voditi računa o zaštiti osobnih podataka i identiteta žrtve nasilja u obitelji i identiteta počinitelja nasilja u obitelji (izbjegavanje objavljivanja fotografije ili videozapisa žrtve nasilja, odnosno izbjegavanje prepoznavanja njihovog identiteta na objavljenim sadržajima), a posebnu pozornost posvetiti zaštiti osobnih podataka i identiteta djece (objavljivanje identiteta djeteta žrtve nasilja je zabranjeno);
3. poticati odgovorno ponašanje građana, informirati o neprihvatljivosti nasilničkog

ponašanja i obvezi prijavljivanja slučajeva nasilja u obitelji;

4. informirati javnost o važnosti ranog otkrivanja i ranog prepoznavanja slučajeva nasilja u obitelji;

5. informirati javnost o načinima pomoći žrtvama nasilja u obitelji te brojevima kriznih telefona i skloništa.

II. OBLICI, NAČIN I SADRŽAJ SURADNJE NADLEŽNIH TIJELA U POSTUPANJU U SLUČAJU NASILJA U OBITELJI

Provedba mjera Nacionalne strategije kao i provedba ovog Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji zahtijeva suradnju nadležnih tijela, ustanova i organizacija civilnog društva koje sudjeluju u otkrivanju i sprečavanju nasilja te pružanju pomoći i zaštite osobi izloženoj bilo kojem obliku nasilja u obitelji.

Stoga su tijela nadležna za provedbu ovog Protokola dužna djelovati partnerski i uspostaviti učinkovite načine suradnje i razmjene svih relevantnih informacija o počinjenom nasilju i poduzetim aktivnostima radi sveobuhvatne zaštite žrtve.

Voditelj županijskog tima dužan je sazivati konzultacijsku superviziju radi usuglašavanja postupanja i pružanja sveobuhvatne i učinkovite zaštite žrtve nasilja u obitelji, najmanje jednom u dva mjeseca, a po potrebi i češće, uvažavajući neovisnost sudaca u konkretnim postupanjima. U žurnim slučajevima razmjena informacija se može vršiti u izravnom kontaktu nadležnih osoba s ciljem koordiniranog poduzimanja potrebnih mjera i radnji. U slučaju potrebe, nadležna tijela mogu uspostaviti suradnju i s drugim čimbenicima koji bi u konkretnom slučaju mogli pomoći, primjerice s organizacijama civilnog društva, vjerskim zajednicama, obiteljskim savjetovalištima, stručnjacima koji se bave problematikom nasilja nad ženama i nasilja u obitelji itd.

Mjere za unaprjeđenje rada nadležnih tijela i organizacija civilnog društva poduzimaju timovi za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji na nacionalnoj i županijskim razinama temeljem Sporazuma o međuresornoj suradnji u području sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, potpisanog 23. studenoga 2018. godine od strane ministara nadležnih za poslove obitelji i socijalne skrbi, unutarnje poslove, poslove pravosuđa, zdravstva, obrazovanja, uprave te vanjske i europske poslove.

Nacionalni tim prati cjelokupnu provedbu politike sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji na državnoj razini, surađuje sa županijskim timovima te sudjeluje u provođenju programa izobrazbe članova i zamjenika članova županijskih timova.

III. ZAVRŠNE ODREDBE

1. Svako državno tijelo koje sudjeluje u otkrivanju i suzbijanju nasilja te pružanju pomoći i zaštite osobama izloženim nasilju u obitelji dužno je postupati u skladu s aktivnostima određenim ovim Protokolom.

2. Protokol je izrađen temeljem važećih zakonskih propisa te je u slučaju izmjena i dopuna zakona koji su relevantni za ovaj Protokol, svako državno tijelo sukladno svojoj nadležnosti obvezno izraditi Prijedlog izmjena Protokola u roku od 60 dana od dana donošenja Izmjena i dopuna Zakona i dostaviti ga Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.

3. Sve ustanove zadužene po ovom Protokolu dužne su osigurati 24 satno dežurstvo na način da se za stručnjake koji se u obavljanju poslova bave obiteljskim nasiljem uvede i organizira pasivno dežurstvo.

4. Po donošenju ovog Protokola zadužuju se sva resorna ministarstva da upoznaju tijela i ustanove iz svog djelokruga s njegovim donošenjem, da osiguraju njegovu dostupnost kao i da poduzmu sve potrebne mjere radi njegove dosljedne primjene.